

BOSTAD

Tumme med
PIONER

**PASSIONERAD
PIONODLARE.**

Doftpioner, (*P. lactiflora*) är pigga, blommar bra och får inte många sjukdomar. Därför blev Cecilia Sundholm vid 38 års ålder, en passionerad odlare av dem.

Bilder: MARTIN VON BRÖMSEN

Spanare

med näsa för doftpioner

TOMTORPETS PION. En mycket robust och snabb-etablerad sort från ett gammalt torpställe i Tom. Den har en liten sval doft, medelsen blomningstid och ger både en andra och en tredje blomning.

MRS ELEANOR ROOSEVELT. Cecilia köpte pionen under annat namn från Tyskland, men det visade sig vara den amerikanska Eleanor Roosevelt från 1932. Den har rosform, skimrar som av pärlemor och har fyrkantig knopp.

SLOTTSPION. Denna halvenkla, cerisa skönhet från Tyresö slott fördes till Sverige från Frankrike cirka 1910 av markis C. Lagergren. Nu växer den i Cecillas trädgård. Formen är japansk.

Trädgårdsdesigner Cecilia Sundholm räddar gamla vackra doftpioner med sitt detektivarbete. Likt en blomsterriks Sherlock Holmes söker hon i trädgårdar, på nätet och i litteraturen efter pionerna. Sedan adopterar, namnbestämmer och planterar hon ut dem.

Vi sitter vid ett litet trädgårdsbord hos Cecilia, på Gröningevägen, mellan Kungsbacka och Särö. Solen värmer skönt och det doftar gott. En del av väldofterna härrör från de olika sorters doftpioner som finns i trädgården.

Men här finns också många andra perenner. Bredvid oss växer liljor som kommer från

ASA GRAY

▲ **FAVORIT.** Bombformad pion från Tyresö slott och en av Cecillas favoriter.

▲ **DUBBELT UPP.** Dubbel pion från Tyresö slott.

Cecillas tidigare trädgårdar, det här är hennes tredje. De orange liljorna är ursprungligen ett kompostfynd. En gigantisk robinia, med rosa blommor, ger skugga. Varje gång hon flyttar gräver hon upp och tar med sig alla sina växter, buskar och träd. Senast var 1996, då hon flyttade hit, från en trädgård i Hindås. Snart tvingas hon flytta igen eftersom hyreskontraktet går ut. Då hoppas hon kunna sätta ner sina växter runt en stor ladugård någonstans i Halland.

NEDANFÖR EN BERGKNALLE står hennes rariteter, en del av 42 pioner från Tyresö slott. Flera av dem är gula vilket är ganska ovanligt för pioner. En av pionerna från Tyresö är däremot ljus

rosa och vit, en favorit som kan vara Asa Gray. Knopparna har samma form som en ranunkel och bär gröna stänk. Den omtalas av den pionkännare Cecilia förlitar sig mest på, Alice Harding. I hennes bok från 1917 står det om Asa Gray: "Extremt fulländad blomma, ljus rosa och vit. Mycket kraftfull blomning, blommor i mitten av säsongen, upprätt växtsätt".

Passionen för gamla kulturväxter, och särskilt pioner, drabbade henne när hon hunnit fylla 38 år. Då tvingades hon flytta ut ifrån stendjungeln på Järntorget, eftersom huset skulle rivas, till en sommarstuga i Rävlanda. Innan dess hade hon inget intresse för växter överhuvudtaget.

– I tonåren låg jag mest i hängmattan när mamma skötte trädgården.

Cecilia har vuxit ur trädgården för länge sedan och har därför fått låna utrymme hos en granne

LÅNG VÄNTAN. Det tog åtta år för den här pionen att blomma sedan den flyttats. Försommaren 2007 blev första gången.

BILDEN PÅ FÖRSTA SIDAN.

På landsbygden för doftpioner en tynande tillvaro. Just att de är tåliga gör att människor inte respekterar blomman. Cecilia värnar om dem och sprider dem. Denna pion från trakten av Tom har Cecilia gjort levande igen.

FÖR CECILIA BÖRJADE DET MED att hon planterade krasse, som aldrig tog sig, under en tall. Sedan gick hon promenader i trakten och såg komposter lite överallt, där folk slängde överblivna växter. I en trädgård hade ägaren slängt ett femtiotal liljor på komposten.

– De bara låg där snyggt uppradade, som om ägaren ville att någon annan skulle adoptera dem!

Cecilia planterade och intresset växte. Så småningom bytte hon yrke från lärare i fotografi till trädgårdsdesigner och gjorde praktik på Gunnebo slott hos trädgårdsmästaren Marika Irvine.

Det var på Gunnebo slott intresset för de traditionella odlingsmetoderna tog fart.

Nu renoverar och sköter Cecilia andras trädgårdar där hon ofta använder sig av sina gamla hårdiga perenner. Hon ser på det viset till att perenner, som annars skulle försvinna, sprider sig.

NÄR CECILIA BÖRJADE SAMLA på pioner, mot slutet av 1990-talet, var det någon som trodde att hon bara skulle hitta tre till fyra olika sorters doftpioner.

Cecilia kände på sig att det måste finnas en större variation. Hon lusläste böcker och gamla teckningsartiklar som visade att pionintresset varit stort i slutet på 1800-talet och ända fram till mitten av 1900-talet. I Frankrike och Tyskland fanns berömda odlare och de som hade råd åkte ner från Sverige och köpte hem pioner.

Orsaken till hennes intresse för de gamla pionerna är att de är sköna och tåliga.

– De får inte mjöldagg, är duktiga på att

blomma och går att flytta i juli utan att de rynkar på näsborrarna ens.

Samtidigt med Cecilias uppvaknande, växte intresset hos folk i allmänhet för perenner. Nu, tio år efteråt, är det ett begrepp. Dock är det få som orkar lägga ner så mycket energi som Cecilia på att spåra pioner.

I BÖRJAN RESTE HON RUNT på måfå i sin bil i Väst-sverige och kollade i trädgårdar. Hon hittade en pion här, en där. Den allra första låg slängd på en kompost i Rävlanda.

– Den dog.

Det var så hon började samla sina "tantpioner", som hon kallar dem. I dag har de namn som Emmas vita och Majs röda. Döpta efter kvinnorna som en gång skänkte dem till Cecilia. Eller från trakten där hon fann dem, Tomgårdens rosa, Vallda Johns vita, Åsarp, Dalbacka och Långås.

Ofta förde de en tynande tillvaro när hon hittade dem. Pioner står inte högt i kurs ute på landsbygden. Skall det byggas ett garage, slängs de kanske bara i en hög. Ibland kommer hon hem med pioner som legat länge och torkat på avskräddeshögar. Men det hindrar henne inte. Cecilia får bitar av uttorkade rötter att växa.

PIONERNA FRÅN TYRESÖ SLOTT är ett kapitel för sig. Cecilia gick vintern 2002 till Universitetsbiblioteket i Göteborg och kollade i gamla tidningar. Det brukade hon göra förr, särskilt vintertid då det inte fanns så mycket att göra i trädgården. I dag har hon en helt annan situation med jobb året runt. Den gången ville hon

HALVENKEL PION. Pionkännaren Alice Harding som skrev boken *The Peony* beskrev olika pioners blomformer så här: single, japane, anemone, semi-double, crown, bombe, semi-rose, rose (full-double). Den här doftpionen beskriver Cecilia Sundholm, som halvenkel.

▼ PÅ GÅNG. Den franska pionen Asa Gray har annorlunda knoppar, nästan som en ranunkel.

se om hon kunde hitta trädgårdar med bortglömda pioner att rädda undan förgängelsen. I en artikel i en trädgårdstidning från 1913 kunde hon läsa att det då fanns pioner på Tyresö slott utanför Stockholm.

Cecilia såg en svartvit bild därifrån och i texten namnen på tre pioner. Hon tog reda på att slottet då ägdes av den pionälskande markisen Claes Lagergren. Markisen hade givit ut sina dagböcker och Cecilia plöjde igenom ett par tusen sidor skvaller från sekelskiftet och mot slutet av läsningen fann hon det hon sökte. Lagergren hade åkt till Frankrike och handlat av Mr Dessert, en på den tiden välkänd pionproducent.

– Lagergren var besviken över att det fanns så få hektar med pioner, men han handlade trots det.

CECILIA FÖR BOK ÖVER ALLA doftpioner hon stöter på. Bland de 800 pionerna hon har uppskrivna, fann hon en pion som fått namn efter markisen – Marquis C Lagergren.

– Någon gång mellan 1905 och 1910 hade han varit i Frankrike och handlat så mycket att man förärat honom ett pionnamn.

Kanske fanns det kvar flera sorter av pioner på Tyresö slott!

I februari ringde Cecilia upp Nordiska Museet som sedan 1932 förvaltar slottet. "Finns

det pioner på Tyresö?", sade förvaltaren.

"Ja, det ska det finnas enligt en artikel från 1913".

"Ta vad du vill bara det inte kostar oss någonting".

Den sommaren åkte Cecilia till Tyresö slott och fotograferade och dokumenterade de pioner hon fann. Samma höst hämtade hon dem och planterade dem hemma hos sig. När hon berättade om pionerna för slottsträdgårdsmästaren, blev han förvånad. "Det hade jag ingen aning om att det fanns så många olika sorters pioner här, men så är jag också mest trädmänniska", sade han.

UTRYMMET I CECILIAS TRÄDGÅRD är begränsat. Genom åren har hon fyllt på med 400 perenner. Lägg därtill de 130 pionerna; de från Tyresö, några hon fått från trädgårdar i trakten och en hel del hon köpt från franska och tyska odlare. Cecilia har vuxit ur trädgården för länge sedan och har därför fått låna utrymme hos en granne. Där finns hennes genbank, som hon kallar det. När hon träffar på en för henne ny pion planterar hon den vid sidan om de andra och jämför färg och form. Under säsongen fotograferar hon, noterar växtsätt och blomform. Sedan börjar sökandet i litteraturen och via svenska och utländska plantskolor. Har hon tur så lyckas hon bestämma vilken pion det är.

Det är dock inte helt lätt att bara genom ett fotografi sätta rätt namn på pioner. Cecilia har flera gånger fått pioner med fel namn när hon köpt från plantskolor.

– Mrs Eleanor Roosevelt, denna amerikanska

KINAIMPORT. Doftpionen kommer från Kina. Till Europa kom den först när handeln kom igång med Orienten. Botaniker följde med Ostindiska kompaniets fartyg och tog med sig plantor hem. Amerikanerna fick sina pioner genom utvandrande européer.

EN AV 8 000. Det lär finnas 8 000 sorters doftpioner. Cecilia har ett fyrtiotal från Tyresö slott, ett sextiotal från olika ställen i västra Sverige och ett trettiotal som hon själv har köpt. Denna pion är ett okänt fynd från 1996.

sort från 1932, beställde jag som Reine Hortense från Tyskland. Jag blev jätteglad när den blommade, trots att det blev fel. Mrs Eleanor Roosevelt är så förtjusad av Blomman är öppen och rätt låg – som en perfekt ros i formen. Den skimrar som pärlmor, med en rikedom i tonerna. Knoppen är fyrkantig och ett löfte om det som komma skall. Men jag vill fortfarande ha en Reine Hortense.

MARIANNE LESSLIE
031-62 40 00 gpobstad@gps.se